

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De Testamentis, Codicillis, & ultimis voluntatibus. Pars II. De Hærede, & Hæreditate. Pars III. De Legitima Trebellianica, & aliis Detractionibus

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. XLIV. Pisaren. legati. De testamentaria dispositione collata in alienam voluntatem, sivè alicui fiduciario commissæ ad terminos textus in L. Theopompus; Atque duobus fiducariis discordantibus, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74043](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74043)

PISAUREN.

LEGATI,

AD PETITIONEM

HIERONYMI DE DOMINICIS.

Responsum pro veritate.

De eadem materia testamentariæ dispositionis collatæ in alienam voluntatem, sive alicui fiduciario commissæ ad terminos *text. in l. Theopompus*; Atque duobus fiduciariis discordantibus, cui potius deferri debeat.

SUMMARIUM.

- 1 **F**acti series
- 2 **E**x duobus fiduciariis discordantibus, cui deferri debeat.
- 3 **I**ncerta dispositiones præsubstantur.
- 4 **D**e circumstantiis, ob quas, uni potius, quàm alteri deferri debeat.
- 5 **C**ujus dicatur causa favorabilior, an filiorum, vel pietatis.
- 6 **I**n dubio pro quo sit potius respondendum, an pro hærede, vel pro legatario.

DISCURSUS XLIV.

Camilla Benamata, scripto hærede Hieronymo, Emerentianæ ejus filix viro, huic eadem Emerentianam superviventem substituit, atque post utriusque mortem, mandavit erigi Cappellam in Ecclesia PP. Minorum, eamque ab ipsis fortè viventibus erectam, dotari de annuo reddito sufficienti ad perpetuam celebrationem unius Missæ in qualibet hebdomada, vel etiam duarum, prout magis videretur, ac placeret hæredi, & Emerentianæ filix unitim.

Prædecessit Emerentiana condito testamento, in quo scripto hærede eodem Hieronymo viro, declaravit suam, suæque matris voluntatem esse, ut duæ missæ in hebdomada celebrarentur, assignando proinde quemdam censum hæreditatis ejusdem Camillæ, sed Hieronymus præterens ad se principaliter dictam declarationem spectare, illam fecit pro una tantum missa, deinde recurrit ad Sac. Congregationem Concilii pro obtinenda desuper declaratione, per quam in futurum Commissariorum Fabricæ molestiæ evitarentur, consilium petiit pro veritate, an ejus petitio justitiam, vel injustitiam foveret.

Pro injustitia respondendum censui, quoniam non agebatur de facultate utrique concessa ordine successivo, & sic prius Hieronymo hæredi, deinde verò in subsidium Emerentianæ substituta, quatenus ab instituto dispositio, vel declaratio non ferret, sed agebatur de arbitrio, seu executione commissæ utrique simultaneè, ac unitim, unde propterea ponderabam quod versaremur in casuposito per *Bart. in l. quem hæredi num. 2. ff. de reb. dub. de quo sub tit. de fideicommissis disc. 182. & 183. ad materiam text. in l. Theopompus ff. de dot. præleg. & d. l. quem hæredi*, ubi scilicet ultima voluntas commissæ est duobus inter se discordantibus, qualis declaratio attendi debeat, & decidit *Bart. ut* Vel neutri deferendum sit ratione incertitudinis; Vel inspicere debeat id, quod est verisimilius,

Part. I. de Testam.

habita ratione affectionis testatoris, & ex aliis administrandis, & facti circumstantiis, ut latius dicto disc. 182. de fideicommissis.

Prima pars distinctionis verificari non poterat, cum ageretur de dispositione ad pias causas, inter cujus privilegia illud habemus frequenter in foro receptum, ut incertitudo non vitiet, sed ea certificatur pro arbitrio Episcopi; cujus partes hodie supplet in plerisque Italiæ partibus fabrica S. Petri, quæ sibi hujusmodi incertas pias dispositiones applicat, ut in præcedentibus advertitur. Et consequenter tota disputatio restringebatur ad secundam partem ejusdem distinctionis, qualis scilicet ex duabus declarationibus esset magis verisimilis, ac attendi deberet.

Major autem probabilitas videbatur esse in priori declaratione facta per Emerentianam, à Hieronymo non de facili impugnabili ex pluribus; Primò quia illa erat filia testatrix, verisimiliter melius de ejus voluntate informata, quàm Hieronymus hæres; Tum quia hic extraneus, illa verò filia; Tum etiam quia mulieres, in concernentibus præsertim pietatem (ad quam sunt viris procliviores) libentius inter ipsas voluntatem communicare solent, timentes propalare viris majora onera & gravamina; Secundò quia contextus testamenti ostendebat testatrix voluntatem in hoc principaliter directam esse in dictam Emerentianam filiam, dum in concernentibus, tam constructionem, quam dotationem prædictas, pluries dixit totum fieri ad satisfactionem & contentamentum dictæ Emerentianæ; Ac etiam ob rationem assignatam, ut scilicet ipsa quoque de hujusmodi pio opere participaret, quod non dixit de Hieronymo in gratiam filix potius scripto hærede; Tertio quia cum dictus Hieronymus extraneus utramque hæreditatem obtinendo, de merito lucro ageret, hinc prudenter ac rationabiliter per Emerentianam gravatus videbatur ad majus onus, quod pro eorum arbitrio poterat esse minus, quoniam cum id potius arbitrio, quàm liberæ voluntati commissum esset, istud à ratione regulandum venit; Et quartò quia in dubio quoties agitur de favore piæ causæ debetur id quod majus, ex deductis per *Tiraq. de priv. l. pia causa cap. 25. ubi Aden. Surd. dec. 298. num. 10.* apud quos concordantes, potissimè cum ageretur de dispositione pro missis celebrandis in suffragium animæ testatrix.

In ea etenim questione, qualis esset major favor, an ille filiorum, vel alter piæ causæ, plures habemus opiniones, Unam simpliciter tenentium partes filiorum, Alteram simpliciter tenentium illas piæ causæ; Tertiam distinguendum opera pietatis, an scilicet sint pro mera devotione, vel pro exoneratione conscientix, seu pro celebratione missarum in suffragium animæ propriæ, ut in hac secunda specie utpotè percutiente commodum ipsiusmet disponentis, pro pia dispositione potius quàm pro filiis responderi debeat, multò magis ubi agitur cum hærede extraneo, contra quem in casu dubio potius est respondendum pro legatario conjuncto, vel verisimiliter magis dilecto juxta distinctionem, de qua apud *Caril. dec. 203. num. 4. dec. 77. num. 4. & 42. cum sequen. par. 10. rec.* & pluries in sua materia sub tit. de legat.

Et demùm fortius, quod Hieronymus esset hæres etiam dictæ Emerentianæ, quæ priorem magis onerosam declarationem fecerat; Licet enim non ageretur de directa impugnatione facti seu dispositionis proprii auctoris, adeò ut intraret regula *text. in l. cum à matre Cod. de rei vindic. & l. vindicantem ff. de ev.*

De LUCA
de
testamentis
et cat.
CVI
9

de evulsion. Nihilominus heredi non de facili concedendum est, suum auctorem de mendacio redarguere, ejusque factum, quale quale sit, impugnare cum ea facilitate, quæ tertio conceditur juxta distinctionem, quæ præsertim frequenter habetur in materia dotis confectæ *sub tit. de dote.*

Eo etiam addito, quod cum Emerentiana prædicta eundem Hieronymum heredem instituerit, quamvis dictum majus onus adjicere professæ non sit in ejus bonis propriis, adhuc tamen, excedendo limites facultatis, ex propria voluntate id adjicere potuit in bonis ejusdem heredis, in quibus eum, quem oneravit, de suis gravare potuit, ex deductis in *Romana hereditatis de Spatis disc. 41.* & frequenter *sub tit. de fideicommissis*, unde multa urgebant in idem tendentia, cum tamen sufficeret casum reduci ad terminos probabilis dubitatis, ut favore piæ causæ in eo quod magis est, responderi deberet; Et conferunt ea quæ habentur infra in *Tuderuna disc. 43.*

J A N U E N I
S E U
N E A P O L I T A N A
P R O
HÆREDIBUS JOANNIS AMBROSII
S P I N O L Æ.
C U M
P R I O R E C O N V E N T U S S A N I T A T I S
N E A P O L I S O R D I N I S P R Æ -
D I C A T O R U M.

*Discursus pro veritate ad directionem causæ
veritatis in Sacro Consilio Neapolitano.*

De eadem materia dispositionis collatæ in alterius voluntatem, & quæ vulgò captatoria dici solet, an & quando sustineatur, & quid operetur piæ causæ favor.

S U M M A R I U M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 **F** De invaliditate legati incerti seu collati in alterius voluntatem.
- 3 **S**ecus ubi est dispositio pia.
- 4 **D**ispositio de certa summa distribuenda non expressa causa, dicitur pia.
- 5 **T**empus quomodo dispositioni adjectum censetur.
- 6 **D**e lapsu anni circa potestatem executorum.
- 7 **A**n valeat præceptum testatoris, quod fabrica, seu alii superiores non se ingerant in legatis piis.
- 8 **D**e quadam specie dispositionis, per quam illi, quibus commissa est, non sunt nec legatarii, nec executores, nec confidentarii, sed iudices seu arbitri.
- 9 **S**i summa destinata ad opus, exuberet, an sit restituendum heredi, Et è contra si non sufficiat an restituenda.
- 10 **D**e jure accrescendi, vel non decrescendi inter executores testamentarios.

D I S C. XLV.

Mandavit Joannes Ambrosius Spinola in ejus codicillis, ut statim sequentis morte, per heredes deponi deberent in publico banco banco scut. 8. m. per annum exinde non amovendi, quodque ibi per dictum tempus stare deberent ad dispositionem duorum Religiosorum propriis nominibus expressorum, ac etiam Prioris Conventus Sanitatis Neapolis Ordinis Prædicatorum, cujus nomen non expressit, ad effectum distribuendi in toto, vel in parte, in id quod Religiosis prædictis, factis aliquibus diligentis, videretur, reliquum verò esse deberet heredum; Declaratione adjectâ, ut Religiosis prædicti non tenerentur de hujusmodi distributione, eorum superioribus, vel officialibus Fabricæ aliquam rationem reddere, stante quod non esset legatum, neque incertum, sed onus, ac debitum in toto, vel in parte ex dictorum Religiosorum diligentis certificandum ac solvendum.

Deposita adimpletum non fuit, sed post aliquod intervallum, dictis duobus Religiosis, qui propriis nominibus expressi fuerant, ita petentibus, heredes solverunt scut. 1800. absque eo quod aliud ab eisdem, vel à dicto Priore motivatum esset spatium annorum 16. post quorum decursum, defunctis tam dictis duobus Religiosis, quam etiam Priore dicti Conventus tunc existente, modernus Prior, in Sac. Consilio Neapolis (ubi testator testamentum, & codicillos condiderat, ac decedendo partem assis hereditariis reliquerat) iudicium instituit contra heredes super dictæ residualis summæ solutione; Cumque eorundem heredum defensores potissimum fundamentum constituerent; Vel in lapsu anni per testatorem præfinit; Vel in prohibitione ab eodem facta, ne dicti Religiosi eorum superioribus, vel aliis quibuscumque, etiam Fabricæ aliquam rationem reddere tenerentur; Vel demum in invaliditate dicti legati utpotè incerti & collati in alienam voluntatem, adnotat: *per Civilistas in l. captatorias Cod. de testam. militar. & in l. 1. ff. de legat. secundo Afflic. dec. 371. num. 1. cum sequen. Ruc. in addit. ad Tiraquell. de privil. pie causa cap. 64. Martin. Andr. dec. 63. Rub. de Testamentis ad piis causas cap. 67. num. 1. cum sequen.*

Consultus per unum ex dictis heredibus tunc in Urbe pro Republica Januen. Residentem super dictorum fundamentorum subsistentia; Respondi quod nullum ex eis tutum videbatur, ideòque parum laudabilem credebam hanc speciem defensionis, quæ melius pro meo iudicio sequi posset ex capite satisfactionis, ac sequuti implementi per testatorem desiderati, examinando siquidem singula fundamenta prædicta; Quatenus pertinet ad istud ultimum invaliditatis dispositionis utpotè collatæ in alienam voluntatem, unde antiquiores (quamvis erroneè) eam captatoriam dixerunt; Ponderabam quod motivum tunc subsisteret, quando ageretur de dispositione prophana, in cujus terminis procedunt allegatæ auctoritates, ac alia, quas desuper habemus; Secus autem ubi dicenda veniret pia, (ut probabilius videbatur,) cum tunc, sive sit incerta, sive in alienam voluntatem collata, temper valida sit & adimplenda; Vel ex dispositione *text. in cap. cum tibi de Testam.* Vel ex ea concludenti ratione, de qua pluries in præcedentibus, quod pia causa subiecta non est juris positivi dispositionibus, ac sublimitatibus, sed cum solo jure naturali, ejusque veritate inspecta, regulanda est; Ut de captatoria
valitu.